

Rákosi Jenő

Írta: Süle Antal

Gyorsröptű pályájához és lobogó egyéniségéhez illő elismerés, hogy halála után másfél esztendővel már áll Rákosi Jenő szobra az ország fővárosában, életrajzát pedig pályatársai már megírták, mintegy szinképi elemeire bontva benne sokrétű egyéniségének sugarait.

Az újságírók arcképsorozatában, a magyar hírlapírás történetének ebben a házi Pantheonjában, megemlékezve mindnyájunk nagy mesteréről, nem szólunk pályafutásának külső mozzanatairól. Nem méltathatjuk itt drámaírói, színingazgatói és szerkesztői érdemeit. Mindenesetre büszkeséggel telünk el, ha arra gondolunk, hogy a nagy újságíróból drámaíró, színingazgató, szerkesztő is kitelt, holott másnak, ha még oly kiváló ember is, ezek közül egy feladat is elegendő. A nagy ember nagysága azonban nem abban van, amit éppen olyan jól végez el, mint esetleg más is, hanem abban, hogy van olyan titka és varázsa, amely csupán az ő egyéniségében rejlik s amely egyetlen és nem utánozható. Ilyen varázslatos ragyogás árad ki a publicista Rákosi Jenőből. Annak, aki meg akarja írni a publicista lélektanát, Rákosi Jenőről kell mintát vennie, mert Rákosi Jenő: a publicista.

A gépies és mindinkább gépiesedő civilizáció korában, mikor az újság a tömeget tömegtermeléssel kezdi szolgálni és szürke egyenlőségbe szorítja munkásainak nagy részét, Rákosi Jenő egyénisége sohasem vészett el az újságírásban. Bárhol volt — mint Sámson a város kapuját — vállával szétfeszítette a kereteket. Nem lapja vitte őt magával, hanem ő vitte magával a lapot, mint ahogy a nagy hajó viszi^{húzza} maga után a fodrozódó vizet.

Az egyéniségnek ehhez a kiemelkedéséhez, monumentalitásához nem elég a puszta írás, nem elég egy hosszú élet minden munkája és tiszteletreméltósága sem. Rákosi Jenő mestere volt a tollnak, a fantázia költői csapongásának, de a szép, zengő szavakkal való játék csak ideig-óráig hat, Rákosi Jenő hatása pedig nőttön-nőtt. De ha nem a szép szavakban, írásának varázslatos zengésében volt titka, talán a szavak mögött rejlő eszmék tették gyűjtővé hatását. Az eszmék ereje valóban csodálatos, de igen sokszor láthatjuk, milyen rikító ellentét van az eszme és hirdetője között. Az eszme tiszteletreméltósága legtöbbször nem önmagában, hanem annak méltóságában van, aki hirdeti. Rákosi Jenő sugalló erejének legfőbb titka is ez volt. Az írás, az elv, az eszme mögött ott van a lélek: a hit és a szilárdság. Remontilus volt a legfőbb valószínűleg a halkában tük

jos, az első nagy magyar publicista az egyetlen, akivel e tulajdonságaiban összehasonlítható. A benne élő hit nem valami, lelkeben ringatózó gondolat, hanem maga a lelke. Ebből származik Rákosi Jenő töretlensége, bátorsága, keménysége. A nemzeti gondolat, a magyarság, — ez volt a hite s egész lelkivilágának mozgató ereje. Az égre nézett, mindig fölfelé, álmódzva harminc millió magyarról. Vezér volt, akinek fegyvere a toll, fekete serege a betű. Gáncsnélküli lovagja eszméjének, magános előőr, aki sohasem nézett hátra, vájjon nyomon követi-e a harcosok tömege. A nemzeti gondolat, a magyar hagyományok védelme és a magyar jövő álma vezette egész életében. Aki a magyarságért harcolt, barátja volt, akiről azt hitte, hogy ezt veszélyezteti, attól azonnal elfordult. Költő létére elsősorban a magyar nyelv, a nemzetiségnek e legfőbb kifejezője tartotta igézete alatt. Csodálta ezt a nyelvet, amely gondolkodását formálta s amely lelke szövedékét adta. Még gondolkozása is jellegzetesen magyar volt, színpompás képzeletével, adomát kedvelő, analógiák bölcsességében csillogó derűjével és bizakodásával. Nem is csoda, hogy legmakacsabb harcait a magyar nyelv jogaiért, tisztességéért vívta.

Magyarság kérdésében nem ismert kicsiny vagy nagy ügyet. A nemzeti gondolat élt abban, hogy a hagyományokat, a történelmi Magyarországot össze akarta kötni a jelennel, a nemzeti gondolat volt vezető csillaga minden harcában Ausztriával kifelé s magyar pártokkal idehaza. A magyarságért küzdött a művészetben, a színpadon, a zenében, a festészetben, írásmódunkban s még a sport felé is elsősorban a nemzeti szempont fordította érdeklődését. Még napi politikai harca sem volt pártpolitika, mert örökké és változatlanul a magyar nemzeti gondolat deleje sorakoztatta igéit.

Rákosi Jenő hatása nagy volt a nemzet virulásának napjaiban. A magyar élet teljességét hirdette, a magyar boldogulást iparkodott siettetni. Rendületlenül állt a háború és a borzalmas emlékezetű összeomlás időszakában is. Szavát azonban ekkor már elnyelte a fegyverek zaja, majd kivették kezéből a tollat, őt magát pedig még fogságra is vetették. A rémségeknek ez a torlódása és gyilkos sora sem tudta megölni hitét. Lelkének próbáját azonban a trianoni éjszaka sötéttségében állotta meg legtökéletesebben. Ekkor bizonyult be legjobban, hogy szava nem eszmék futtatott aranyától ragyog. Mikor a magyarság szinte egészen összetört, Rákosi Jenő lelkének hite a magyarság jövőjében töretlen maradt. Ekkor mutatkoztak meg alakjának prófétai arányai. Addig bölcs, elmés, tüzes tanítója volt nemzetének, most a háttérben komor, vigasztalan távlatokkal, Illés próféta lobogásával ragyog fel izzón fehér hite a nemzet jövőjében. Rákosi Jenő ekkor került legnagyobb, végzet-szerű feladatával szembe. Megkezdte a sziszifuszi munkát, a revízióért való küzdelmet. Publicistának ilyen feladat még alig

jutott és feladat ilyen harcosra nem talált. Mint ahogy korábban a harminc millió magyarért, úgy harcolt most az elszakított sokmillió magyarért. E hősi és emberfeletti küzdelmet már nyolcvanadik éve körül járva kezdte megvívni, de a nagy harc, úgy látszik, soha nem fárasztotta. Írását, prófétai igéit most már nem bírálta pártok szempontjából senki, az egész nemzet áhítattal figyelt szavára és hangja átszállt a megszűkülő trianoni határokon is. Rothermere lord, az újságfejedelem, aki szerencsétlen országunknak védelmére kelt, baráti jobbját nyújtotta Rákosi Jenőnek. Ez a szövetség még állhatatosabbá tette acélos lelkét s élete utolsó szakában nem volt újságcikke, nem volt beszéde, amelyből a trombita éles zengésével ne hangzott volna fel a jövő reménysége: a revízió. Rákosi Jenőnek nem adatott meg, hogy álma beteljesedjék. Elesett a nagy harcos, nekünk pedig elénkmered a kérdés, amelyet halálakor nagy barátja, Rothermere lord tett fel: „Ki fogja most magára venni azt a szent vértzetet, amely róla lehullott és magasra tartva, mocsoktalanul viszi addig, míg Magyarország helye a nap alatt végérvényesen és teljesen megadatik?”

A skandináv hitregében Odin mennyei, pazar várában színe elé állítja a legjobb harcosokat s ezek a hősök segítik földön maradt bajtársaikat. Rákosi Jenő a halhatatlanság égi várából bizonyára szintén letekint ránk s a legjobb harcos szeleme meg fogja nekünk mutatni az utat, amelyen haladnunk kell, hogy diadalmas legyen harcunk — a magyarságért.